13.697

(ad 6)

M. Nimireus Arbeñ Archidyaconus Reuerendissimo in xp̄o patri ⁊ dño domino. B. tituli sanctorum Petri ⁊ Marcellini pbr̄o Cardinali Carthagineñ dignissimo Salutem.

FAcilius cogitari q̄ exprimi posset Reuerendissime princeps quantum voluptatis perceperim cũ tuum audiui de hoc meo sermunculo nuper apud diuum Alexandrũ Pont. Max. habito perbenignũ ⁊ fauorabile iudicium: cumq; poscere te in scriptis eadem illa verba: que ipse in concione protuleram mira quadã humanitate animaduerti. Qua ex re nõ sum profecto nescius quantã sit meo nomini summa tua auctoritas ⁊ amplitudo vel laudem vel vtilitatem allatura: Cui⁹ grauissimo testimonio (o deus bone) que tandem opes? quod aurũ? que dignitas est preferenda? Quin etiam vt trabali (quod aiunt) clauo beneficium hoc affigeres paruitatem meam Apostolico culmini non vulgariter cõmendasti. Quapropter cum dubitandũ mihi nõ sit quin mea scripta amplitudini tue nõ suo merito: sed mansuetudine: clemẽtia: benignitate tua sint futura iucunda: tradidi sermonem ip̄m librarijs imprimendum: quo ⁊ dignationi tue ⁊ multis alijs idipsum a me vehementer eflagitantibus satis facerem cõmodius: nõ tam malignitatem cuiusq̄ veritus: q̄ tuam in hoc diuinã illam quidem ⁊ admirabilem benignitatem reueritus: Cuius insigne venerandumq; nomen satis me (vt confido) a genuina vitilitigatoꝝ istorum rabie securum reddet. Ualeas pater clementissime: litteraꝝ decus: ⁊ dignitatis istius singulare ornamentum. Rome. iij. Noñ Aprilis. Mccccxciiij

¶ Foderunt manus meas: ⁊ pedes meos: dinumerauerunt omnia ossa mea. Dauid ps̄. xxj.

SI quantum pietas aput me potuit hodierno die tantũ prudentia valuisset Beatiss. pater: nunq̄ profecto commisissem vt mihi hoc orandi mun⁹ esset nunc in celeberrimo totius orbis loco subeundum: presertim cum plane intelligam me nec tali doctrina esse institutum vt possim: nec tanto preditum ingenio vt audeam in hac clarissima luce sine magna sollicitudine: ⁊ metu versari: sed habet certe aliquã temeritas mea excusationem: Cum sit interdum nõ minus pietas in audendo: q̄ modestia in reticendo laudabilis: Cuius plerunq; immodicus ardor magnã apud deum hominesq; consequitur gloriã: Quod quidem. B. Pater cum alijs plerisq; tum maxime illi cui primo xp̄s claues ⁊ sedem istam tuam cõmisit accidisse legim⁹. Petrus siquidem (vt euangelica tradit historia) cum ex naui quondã preceptorem suum in medio mari conspexisset: non periculi: non suiipsius

memoꝛ:statim seſe in vndas proiecit quo celerius ad illum cuius incredibili amoꝛe tenebatur peruenireꝛ. Reputans igitur ipse mecū penas Redemptoꝛis nostri:ꝛ crucem illam sanctissimam tota mentis contemplatione percurrens temperare mihi quidem non potui. Videbam enim Saluatoꝛem nostrum per mare illud rubꝛum inter moꝛtiferas tempestates trophea salutifere passionis sue gestātem: ciusqꝫ fretus bonitate his fluctibus ꝛ huic pelago cōmittere me non dubitaui. neqꝫ enim diffido que ipsius in omnes est benignitas quin mihi hodie sicut quondam Apostolo suo opem in medio mari sit allaturꝰ. Quanqꝫ non parum profecto me recreat manſuetudo tua Sanctissime Pontifex Alexander:cuius aspectus mihi multo iucundissimus securitatem ꝛ quasi certum quoddam presidium polliceri videtur:Uestra item humanitas Reuerendissimi atqꝫ amplissimi patres: quos ego cum silentio:tum attentione summa ad audiendum me paratos conspicio: Neque enim quod mea vel plurimum interest insignis hec hodierne Concionis materia aut verboꝛum oꝛnatu aut sententiarum splendoꝛe aliquo indiget:sed pura ꝛ simplici enarratione contenta nudam duntaxat vocem sine arte:sine industria requirere videturque tantum habet ipsa grauitatis per se:tantū pietatis: vt neqꝫ mea quę proꝛsus nulla est:neqꝫ cuiusqꝫ ad cōmouēdos vestros animos eloquentiam desideret. Quis enim eam rem imperturbatus audiat: quā olim ꝛ diſfracti lapides luxerunt: ꝛ nunc quidem hec ipsa (vt mihi videtur) edes atqꝫ hi quos cernimus ipsi denudati parietes ꝛ quasi splendoꝛe suo exuti deploꝛare conantur? Nam quid aliud nuda ista subsellia. velate imagines. detecta altaria nos admonent? Quinimo ipsa hec dies nescio quo modo obscurioꝛ creatoꝛis sui tormenta quasi sensatū quoddā turbata luce prosequit. Dicā igit. B. pr̄ ac primū qdē Saluatoꝛis nr̄i ꝛ penas ꝛ moꝛtē necessariā saluti hoīm fuisse docebo. Deinde quo breuius potero eiusdem moꝛtis conditionem cuius hodie memoꝛiā celebꝛamus percurram:eritqꝫ hoc pietatis:illud ingenij ꝛ rationis curriculum:vos vt cepistis queso diligenter attendite.

¶ Superuacuam fuisse moꝛtalibus Christi passionem pleriqꝫ asseruerunt qꝫ nihil vel ad gloꝛiam suam vel ad salutem nostram pertinere videatur:quoꝛum hec ferme est sententia. Potuisse inquiunt deum cum omnia possit alia quadam ratione oꝛbem hunc nostrum ingredi ꝛ se conferre ad homines non pauperem:non abiectum ac soꝛdidum quod a tanta maiestate vehementer ablhoꝛret: sed decoꝛum illustrem suaqꝫ illa diuina virtute ac potētia cōmunitum. Preterea quid eum mulieris vtero insinuari oporteꝛebat ꝛ sese humanis soꝛdibus immiscerī cum posset etiam in celo residens vel solo nutu omnis homines si eoꝛum cura tangeret ad salutis viam perducere. laboꝛes. iniurias. maledicta. contumelias. verbera latronum moꝛte deum subijsse pro hominum salute nec consentaneū nec verisimile est. Quid enim nobis aut

030029883

illi crucis patibulum vel vtilitatis afferre potuit vel cõmodi? Postremo multa sunt (vt affirmant) ex quibus coniectare licet aut nullum esse deũ ⁊ falsa homines credulitate moueri: aut si quisq̃ sit eum res humanas nõ curare: Qd autem nullus est ex eo vel maxime apparet q̃ bonos viros aduersa fortuna opprimi: malos secunda extolli frequenter videmus. Quod vero sit ⁊ humana non curet ea ratio ostendit: quia cum affectibus careat: cura humanarum rerum que sine affectu non constat eum attingere non potest. Restat igitur religionẽ totam aut inanem esse: aut omnino nullam ⁊ Christum Jesum si deus ⁊ dei est filius: sicuti certe est: carnem hanc nostram assumere: crucisq̃ tormenta subire quo nos saluaret non modo non debuisse: sed ne potuisse quidem: cum nemo existimet deum affectibus esse subiectũ. Sũt h̃ epicuri inter crapulã ⁊ calices suos ructãtis vomit⁹: eorũq̃ q̃ scelere ⁊ neq̃cia inuoluti neq̃ dei neq̃ sui mẽores impunitatẽ sibi hmõi deliramẽtis pollicẽt̃ quoꝝ eo miserabilior ẽ ꝯditio q̃ miseriã suã tũ nolũt: tũ ẽt nequeũt agnoscere. Quid n. si deus humana nõ curat: si bonoꝝ ⁊ maloꝝ studio nõ mouet̃. si nec iustos amat nec impios odit: q̃d inq̃ stulti⁹? q̃ tẽpla extruere. laudes reddere. cõferre dona: vt nihil inde boni: nihil cõmodi assequamur? atq̃ (vt ille ait) si talis ẽ vt nulla hoim caritate teneat̃ valeat Quid enim dicã ꝓpici⁹ sit: esse eni propitius põt nemini. Stult⁹ igit̃ Socrates. insan⁹ Plato. delir⁹ Aristoteles. zeno itẽ Stoicus ⁊ pleriq̃ oẽs phoꝝ amentes plane ⁊ fatui: q̃ ⁊ deũ esse ⁊ ei⁹ ꝓuidẽtia cũcta hec ꝯsistere ꝑtim senserũt: ꝑtim ẽt in scriptis reliquerũt. Salomon quoq̃ rex dei testimonio oim mortaliũ sapientissim⁹ sine mente tũc erat cũ ad ipsi⁹ oĩpotẽtis dei honorẽ nobilissimũ templũ hierosolymis extructũ ꝯsecrauit: imo vero illos ipsos: q̃ hec somniauerũt vecordes ⁊ absq̃ vlla bone mẽtis effigie q̃ vel ex hac sine dubio p̃clara ⁊ speciosissima reꝝ quas cernim⁹ mole nõ potuerint adduci vel ad suspitõz aliquã eoꝝ: q̃ de deo ac parẽte suo ⁊ tenẽt̃ ab oĩb⁹ ⁊ aliter eẽ nõ p̃nt: ſz credo eos sicut mẽtis ita ẽt oculoꝝ vsu caruisse ⁊ hãc ingentẽ terrã: hec latissima maria. hũc ĩmensuz aerẽ: ⁊ celũ supra hec ꝯtinuo sese voluẽtẽ: stellas. solẽ. lunã. ceteraq̃ pulcherrima hui⁹ machine (q̃ mũdus appellat̃) ornamẽta videre nõ potuisse: q̃ tãta rõe ꝯstãt. tãto ordine regunt̃: vt nulla harmonia ꝯcinnior. nulla ꝯcinnitas suauior: nulla suauitas gr̃ior. salubrior. vtilior aut inueniri aut effici potuisse videat̃: ⁊ h̃ temere ac fortuito subsistere quisq̃ sane mẽtis ꝯtẽderit? Hec sine dei ꝓuidẽtia: ita eẽ ab initio disposita crediderit? An vero per ipsum ĩmortalem deũ nobis qui hoc sumus vili corpusculo inclusi artem. consilium. rõnem. intellectum ⁊ ꝓuidendi multa: ⁊ gubernandi ꝓpe infinita: ⁊ quedã ẽt de nouo quasi creãdi cõcedem⁹ illi vero ĩmenso ⁊ ꝑpetuo fonti a quo omnia hec miro quodã ⁊ ineffabili ordine profluxerunt curã suaꝝ rerum nõ dabim⁹? ⁊ num quid solus ille q̃ plãtauit aurẽ nõ audiet: ⁊ q̃ fecit oclos nõ videbit?

Quod cum falsissimū tum ratione tum exemplo ⁊ auctoritate cōuincatur: necesse est profecto ⁊ deum esse: ⁊ res humanas curare: ⁊ bonos hoc est sui similes diligere: ⁊ malos contra odisse. Semper enim iustitia iniquitati repugnat: ⁊ bonitas prauitati est inimica. Quod si deo qui summa est iustitia: summa bonitas: improbi displicent: conuenit certe vt puniantur. Neq; est quod mihi aliquis dicat displicentiam hanc ex affectu prouenire: quo deum ipsum qui stabilis: firmus: incōcussus est: cōmoueri non decet. Mouetur nanq; summus ille rerum opifex: nō autem affectibus (hi enim deum attingere nō possunt) sed effectib⁹ quantarat. Et sicut ad coercendā malitiā oppримendaq; scelera insurgit: ita ad ꝓbitatē ⁊ innocentiā ꝓseruandā prono vbiq; est: quoꝝ vtrunq; ad iustitiā ⁊ bonitatem quę in deo summa ⁊ precipua sunt pertinet: eiq; velut soli huic lumen ꝑpetuo adheret. Hęc tamen motum hunc more humano: aut cum passione vel turbatione aliqua nature illi excellentissime euenire dixerim. Quis enim deo iram hanc nram: hoc est nostre huic similem: attribuerit: cum eā physici asserāt ex sanguinis circa cor accensione causari: ⁊ deus omnino tam corde: q̄ sanguine careat? Hęc enim nunc de xp̄o: qui ⁊ ipse verissimus est deus ex humana carne ⁊ diuina essentia constans: disputamus. Aliter enim de eo loquendum esset: ⁊ alia ratione incedendum: Sed nobis nunc de diuina essentia sermo est: non de natura humana. Mouetur itaq; deus (vt dicebam) non hominum affectibus: aut his qui nobis sunt cum reliquis animantib⁹ cōmunes: quod vtiq; absurdissimum esset: sed mouetur ille quidem effectibus (sic enim eos doctores sacri appellant) ⁊ sua quadam diuina ⁊ peculiari ratione: quā humana assequi mente vel difficile, vel impossibile sit: ⁊ quemadmodū pro bos homines ⁊ cum virtute viuentes diligit: ita malos ira ⁊ odio prosequitur: alioqui inter vitia ⁊ studiosas actiones nil interesset. Cur autem boni viri malis innumerabilibus plerunq; in hac vita vexentur: improbi item cōmodis omnibus affluant dicam paulo post: nunc quoniam deo cure res nostras esse ostendi prosequar cetera: que se cōtinenter offerunt ne instituti sermonis cursus intercidatur. Prospicit ergo vt docui summa illa ⁊ ineffabilis maiestas rebus humanis: eisdemq; pro sua diuina benignitate ⁊ prouidētia moderatur. Quod si moderatur? certe prodest. Si vero ꝑdest? conuenit vt eas etiam diligat. Si autem diligit? quis mirari debet illam saluti hominum voluisse consulere: orbiq; huic nocte ⁊ tenebris offuso lumen celitus demittere: errabant enim miseri mortales: studioq; sapientie inquirende quam sine deo assequi non poterāt mirum in modum torquebantur: iacebatq; ipa veritas (vt Democritus inquit) in altissimo quodā puteo demersa: ⁊ Anaragoras circumfusa esse tenebris omnia ꝓnun-

tiauit:ita sapientie splendor:immo ne scintilla quidem nusquā appa
rebat:sed tanto veteres nostri indagande illius ardore tenebantur vt
primum Pithagoras ⁊ postea Plato ad Egyptios vsq; ⁊ Persas
hac sola de causa penetrauerint:⁊ Lycurgus vtroq; prior Lybiam Hi
beriam Indiāq; peragrans gymnosophistas adierit. Misertus itaq;
rerum humanarum mundi opifex deus filium vnigenitum quo sibi
homines maiori beneficio obstringeret transmisit in terram vt illi eo
dem interprete ac magistro omissis erroribus veram tandem doctri-
nam veramq; sapientiam perdiscerent. Venit ergo Saluator mundi
Christus de sancto conceptus spiritu:de virgine matre genitus:diuq;
cū hoibus viuens iter immortalitatis nullius adhuc tentatum vesti-
gio illis aperuit. Sed cur homo potius venit q̄ deꝰ? Cur mole carnis
huius nostre circundatus? ⁊ non purus. non simplex. non expeditus?
Quia nullum aliud animal. nulla alia substantia : nec commodius:
nec rectius docere hominem potest q̄ homo. Sed fingamus sane di-
sputationis gratia: Si Christus Saluator noster olim cum in terrā
venturus erat ignis alicuius speciem aut nubis aut aliam quamlibet
huiusmodi effigiem assumpsisset(nam deus ip̄e cum sit omnis mate
rie expers oculis humanis peruideri non potest) At vero si tales ali-
quas suscepisset formas:vnde illi ex igne humana vox: aut vnde ver-
ba ex nube suppetere potuissent. Sed esto:do etiam vocem : concedo
verba cum ⁊ Moysi hoc ferme modo locutum fuisse dominum acce-
perimus. Quid autem est? Nonne melius fuit(vt omittam quod per
fectissima sunt omnia diuina opera:⁊ si videtur nobis interdum pro
nostra imbecillitate ita non esse) nonne inquam melius fuit deum ea
forma ad homines descendisse quam illis gratissimā fore non ignora
bat:quandoquidem natura comparatum sit vt omne animans sui si-
militudine plurimum delectetur. Neq; enim vlla poterat esse homi-
ni vel forma vel imago ad videndum iucundior. ad persuadendū effi
cacior q̄ hominis. Qua ratione summus ille rerum cōditor etiam ad
inferos quondam non corporea effigie:sed anime substantia. quoniā
iturus ad animas erat descendit:⁊ paulo post corpus ipsum resumēs
in celum triumphans redijt:mortuos. s. in forma sibi cōsimili: hoc est
cum proprijs corporibus excitatos iudicaturus:⁊ vnicuiq; pro meritis
siue penas siue premia redditurus. At vero cur pauper in mundum de
scendit? cur humilis? cur abiectus? cur tormētis omnibus ⁊ morti tur
pissime expositus? Sciebat ille amplissimi patres(quid enim deus ne
sciat?)multo plus factis cōmoueri homines q̄ verbis:facilius exem-
plo vite q̄ sermonis hortatione ad bene beateq; viuendum institui.
Equidē cū bene dicere nullius sit laboris:bene viuere maximi ⁊ incre
dibilis est. Quod si Christus omni voluptate:omnibus delitijs afflu-

ens equo animo ferendam esse paupertatem suaderet: si ipse felix aduersos casus fortiter esse tolerandos predicaret· si incõtinens ipse continentiam amplectendam esse contenderet· si deniq; nullo ipse incõmodo affectus alios ad dolorem: penas: mortemq; contemnendam hortaretur: nemo illum (vt arbitror: immo vt certe scio) non modo sequi: sed ne audire quidez voluisset· est nanq; portento simile ea velle ceteris persuadere que tuipse nunquam attigisses. Sed poterat vt superius est obiectum etiam in celo residens omnis homines solo nutu ad veram imortalitatis notitiam perducere· Atqui nonne idipsum fecit? nonne ꝛ nutu ꝛ voluntate perduxit: cum filium vnigenitum ad eos hac potissimum causa transmisit? An existimandum est obsecro sine patris consensu Saluatorem nostrum in terrã descendisse? hoc nemo dicet: Sed illud fortasse dicet: Cur descendit in terram cum in celo nihilominus res peragi potuerit? Quoniam vt dixi exemplo optime docetur virtutis via cum difficillimum habeat aditum: ꝛ deus ea que facere homines volebat: fecit prius ipse vt eo magis illos ad bene beateq; viuendum excitaret· Quis enim seruus tam impudens: tam barbarus: tam ingratus: tam impius sit: qui si dominum suum videat omnibus tormentis· doloribus· penis expositum pro se non item ipse pro domino ꝛ corpus ꝛ vitam omnibus periculis exponat? At vero multo id quidem magis nos facere oportet: qui vt ofnes molestias omnes penas subeamus pro Christo nobis gratiam: nobis premia cumulamus non illi referimus: ꝛ in eo ipso quod deo seruimus: q; cum virtute viuimus: quod a Christi mandatis non ꝛ discedimus non ipsius vtilitati qui hominum opera non indiget: sed nostre consulimus saluti· Quod autem boni plerunq; in hoc seculo verentur: mali item in delitijs sine vllo incommodo quiescant: hec plane est ratio: Quia cũ ardua ꝛ maxime angusta sit (vt sepius dixi) via illa virtutis: quã ℙhilosophi impedimentis omnibus refertissimam esse ostenderũt: ꝛ cum omnia eius officia in tolerandis laboribus: in perferendo dolore: in periculis obeundis: in contemnenda morte versentur difficile: ꝛ quodammodo impossibile est luxuriosos viuites ꝛ omnium rerum ac voluptatum copia redundantes ad illam aspirare· Quod equidem ipsius Jesu Christi exemplo vel maxime comprobatur: qui cum eiusdem virtutis ꝛ ductor esset ꝛ verissimus antistes repudiatis opibus: reiecta quiete: propulsatis voluptatibus inopiam· laborem· sitim· esuriez penas mortem est amplexus· ℙPreterea consentaneum profecto est ꝛ plurimum conuenit vt homines in sui finis contemplatione qui deus est sint semper occupati: eaq; summa ope euitent que huic instituto possunt quoquo modo esse contraria· Sed lusus· cõmessationes· libidines ꝛ omnes id genus voluptates quas ab ocio ꝛ diuitijs proue-

nire certissimum est illos vel maxime ab ea cogitatione auertunt: iubentq; non deo ꝛ rationi: sed concupiscentie ꝛ vitijs omnem operam adhibere. Decet igitur probos ꝛ innocentes viros quouis potius incommoda subire q̄ in otio in rerum copia in delitijs ita viuere vt merito videantur hic mercedem suam recepisse. Nam teste Hieronymo impossibile est ex terrenis ad celestes comigrare delicias. Quod ipsum Salomon etiam apertissime sentire visus est cum ait: Risus dolore miscebitur: ꝛ extrema gaudij luctus occupat. Et iterum: Risum deputaui erroꝛem: ꝛ gaudio dixi quid frustra deciperis. Et rursus: Cor sapientum vbi tristitia est: ꝛ cor stultorum vbi letitia. Sed deus bone quis hoc diuinius ostendit: quis apertius declarauit q̄ Saluator noster Jesus cum inquit: Vbe vobis qui nunc ridetis quia lugebitis ꝛ flebitis. Item alibi: Beati qui lugent quoniam consolabuntur. Item ꝛ illud: Qui amat animam suam perdet eam: ꝛ qui odit animā suam in hoc mundo in vitam eternam custodit eam. A quo ꝛ Tragycus nescio qui vates quanq̄ gentilis non multū tamen dissentisse visus est quando sic ait: Que hic mala putantur hec sunt in celo bona. Iproinde dicant licet homines quid velint ꝛ suis vt libet blandiantur fortunis: sunt certe illi gratiores Jesu Christo: ad eiusq; doctrinam propius accedunt quos inopem victum patienter sufferre conspicimus: q̄ quos in rerum omnium ac voluptatū copia vulgus veluti beatos admiratur. Atq; hoc loco multa profecto de diuitijs haud improbanda dicerem: que ꝛ ipse si recte acquirantur expeditissimū prebere possunt ad salutem viaticum. neq; enim vlla virtus aptior est si plane deum ipsum immortalem imitari volucrimus ꝛ eius quodammodo diuinitatem effingere: q̄ beneficentia ꝛ liberalitas. Omnibus nanq; summus ille opifex bona infinita largitur: omnibus se quotidie imo continue exhibet liberalem. Atq; hoc ipsum homines opulenti ꝛ diuitijs affluentes facile (vt mihi quidez videtur) si modo voluerint consequi possunt. Nam diuitie (vt Ambrosius inquit) sicut impedimenta improbis: ita bonis sunt adiumenta virtutis. Multa igitur dicerem in hanc sententiam ne opibus: quas nemo per se malas existimat bellum indixisse viderer. nisi iamdudum ꝛ animus ꝛ ipsa oratio ad alteram instituti sermonis partem festinaret. Nemo igitur miretur si iustum quandoq; hominem fortune ictibus concussum aspexerit credatq; iustitie ꝛ bonitatis sue coronam in celo esse repositam. Nam deus ipse immortalis (vt Seneca inquit) homines pro liberis habet: sed coꝛruptos ac vitiosos luxurioseꝛ ac delicate patitur viuere: quia non putat emendatione sua dignos. Bonos autem quos diligit castigat sepius ꝛ assiduis laboꝛibꝰ ad vsum virtutis exercet: nec eos caducis ac mortalibus bonis coꝛrumpi ac depꝛauari sinit.

Quod ipsum ⁊ a medicis quotidie fieri videmus qui egrotis homini-
bus de quorum salute nulla spes reliqua est sine delectu aliquo pro
ipsorum appetitu indulgent omnia. eos vero quorum mors certa ad
huc non est multis rebus etiam auidissime desideratis abstinere iu-
bent. Ostendi igit̃ vt promiseram Beatissime pater pro ingenij mei
paruitate Jesu Christi mortem nobis non modo non superuacuam:
sed salubrem omnino ⁊ pernecessariam fuisse: Nunc ad mortis ipsius
conditionem breuissime percurrẽdam que altera incepti sermonis est
pars deflectat oratio: Vos queso audite ⁊ diligenter sicut hactenus fe
cistis attendite.

¶ Sentio me Beatissime pater asserende veritatis studio longiuscu-
le prouectum ⁊ plus temporis q̃ par erat in re minime dubia consum
psisse: propterea non repetam altius vt equidem erat in animo ea que
Saluator noster pridie q̃ pateretur pro humana salute mirabili pro
uidentia operatus est: omissisq; omnibus vel factis vel dictis ipsius
que mysteriorum sunt plena ab oratione tanq̃ vero passionis sue ini
tio potissimũ exordiar: fuit enim or̃o illa tam sedula. tam ardẽs. tam
laboriosa: vt non modo gemitum: non modo lachrymas: sed etiam su
dorem ⁊ quod omne anxietatis genus plurimũ exuperat: guttas san-
guinis ex sacro illo venerandoq; corpore expresserit: ⁊ factus (inquit
Lucas) in agonia: hoc ẽ in timore ⁊ sollicitudine (id eni agonia signi
ficat) erat namq; Saluator noster in maxima ꝑturbatõne: summaq;
affectuum sollicitudine: vt. s. assumptam humanitatem manifestissi-
mo indicio demonstraret: Atq; (vt Hieronymus ait) ne passio in ani
mo illius dominaretur: per passionem contristari cepit. Sensualitas
siquidem abhorrens futuram mortem cum vltro ipsam ratio expete-
ret ad summas ⁊ incredibiles angustias illum frequenti estu cogita-
tionis excitabat. Contristabatur enim nõ quod penas nollet perpeti
Nam quid in mundum venisset: sed languentium hominum more
qui dum morbi alicuius iniuria vel deperditas vires vel membrũ ali-
quod amissum recuperare student (sumus enim ⁊ nos Christi mem-
bra) nullos neq; dolores: neq; cruciatus euitant: quin etiam vrgentẽ
metum rõnis imperio propulsantes ⁊ ferri ⁊ ignis remedia nõ modo
nõ reformidant: sed etiam arcessunt atq; vltro efflagitant: qd̃ tñ illi si
modo hoĩes sint facere sine ingenti animi sollicitudine nõ possunt. fa
ctus igit̃ Saluator noster in agonia laborabat ꝓ rei magnitudine su
pra q̃ dici potest: ita vt ex hac vehementissima ⁊ incredibili anxietate
sanguis vel sudor tinctus sanguine oĩbus membris totoq; corpe sese
effunderet. Ille in terra ꝓiect⁹ ad celũ oculos totãq; mentẽ ꝯuertens
ter in hunc modũ dixisse ꝑhibetur: Mi pater si possibile est transeat

a me calix iste:verum tamen nō sicut ego volo:sed sicut tu: Et apparuit ei angelus confortans eum. Sed dicet hic fortasse aliquis (vtar enim vestra bonitate amplissimi patres:ac paululum a proposito digrediar:quoniam me tam diligenter attenditis) dicet inquā aliquis: Quid est q̄ xp̄s patrem orabat vt calix ille mortis a se tolleretur: cū id nequaq̄ vellet: aut si volebat: cur a deo tunc exauditus non fuit: Atqui oratio hec Saluatoris ea ex parte proueniebat: que(vt modo dicebam) ad motum ⁊ afflictionem sensitiue partis attinet non que ad rationem ⁊ certam animi voluntatem:ideoq; mox addit: Verum tamen nō mea voluntas fiat pater:sed tua. Atq; hoc ipm Dauid etiā Rex in xp̄i persona diuine sicut omnia his verbis elocutus est: Deus deus meus clamabo per diem:⁊ nocte:⁊ non exaudies me. Quia ⁊ circa horā nonam dicit clamauit in cruce: Heloy Heloy lama Açabatani. Et hac nocte proxime preterita clamauit. i. orauit ad patrē: de qua ego oratione nunc loquor: Orauit inquam pro sua liberatione dicens: Mi pater si possibile est transeat a me calix iste:⁊ non exaudies: quia (vt ostendi) exauditus nō fuit. Peracta igitur oratione venit ad discipulos:quib⁹ a somno excitatis ait: Dormite iam ⁊ requiescite: ecce qui me tradet prope est. Dormiebant enim preter Judā ceteri omnes: is nanq; accepto iam facinoris sui stipendio:coactaq; pessimoru hominum manu properabat infelix ad agni sanctissimi proditionem: ad sanguinis iustissimi effusionem:ad templi illius sacratissimi destructionem:nō ex parietibus manufactis:sed ex lapidibus preciosis ⁊ viuis constructi:qō tri triduo post instaurari debebat: vt. s. omnibus gentibus:omnibus populis:atq; etiam ipsi misero si voluisset refugiū foret salutis ⁊ gratie. At vero crudelissimus parricida ad iudeos se cōtulerat ⁊ recepto iam perfidie sue stipendio:principatumq; inter eos sceleris sui priuilegio obtinens ante omnes gradiebat. Ipse ipse dux: ipse tenebrarum caput perditissimo ⁊ teterrimo gregi signum dabat Quemcūq; inquiens osculat⁹ fuero ille est tenete eum. Quid postea: persoluit infelix quod promiserat:manibus impurissimis Jesum amplectitur:faciem illam deo ⁊ hominibus iratā vultui sanctissimo admouet:pallido:tremente q; ore xp̄m osculatur:neq; enim ille qua erat mansuetudine proditorem suum reijcere voluit. Perge porro:sed quid tandem hic restat nisi vt voce tota in clamorem prorumpam: O scelerate Juda:O impurissime latro:O imanissima bellua:osculo tu quod ad humane societatis coniunctionem ⁊ vinculum pertinet: quod sacrosanctum charitatis ⁊ beniuolentie fedus adinuentū est:osculo in quam Proditorem tuum tradis: Scriptum est peccatum hoc:scriptum est scelus hoc stilo ferreo in vngue adamantino:⁊ testis falsus non erit impunitus pro eo quod vendidit argento iustum: Argento

enim Jesum vendidisti crudelissime gladiator. Illum inquam vendidisti cum quo panem cõmedebas. illũ vendidisti cum quo dies ⁊ noctes dulces capiebas cibos. i. qui te suauissimis ⁊ salubrimis admonitionibus continue pascebat. Sed videamus queso quod facin⁹ aut crudelius aut detestabilius aut immanius perpetrari potuit. Miserũ certe est ab ignoto homine iniuriam accipere: miserius a noto. Acerbũ ab extraneo: acerbius a proximo. Calamitosum ab inimico: calamitosius ab amico. Indignum a vicino: indignius a domestico. Luctuosum a ꝓcliue: luctuosius a cõuiua. Horribile a socio: horribilius a discipulo: ⁊ erat tibi ille quẽ ꝑdidisti notissim⁹ o Juda: erat proxim⁹: erat amicus. domesticus. conuiua. magister. Quid: qꝫ parẽs. qꝫ saluator. qꝫ dñs. qꝫ creator. qꝫ deus: Lictores ergo ⁊ tribun⁹ ⁊ ministri Judeoꝝ cõprehenderunt Jesum ⁊ ligauerunt eum. Atqꝫ ibi primũ se ille nõ modo ab inimicis circundatum: verum etiam ab amicis: ⁊ proximis omnibus misere destitutũ conspexit. Quocunqꝫ oculos vertebat neminẽ pro se intuebatur. facti sunt principes eius. i. apostoli eius velut arietes non inuenientes pascua: ⁊ abierunt absqꝫ fortitudine ante faciem subsequentis. omnes amici eius dereliquerunt eum: ⁊ preualuerunt insidiantes: non est qui consoletur eum ex omnibus caris eius. Colligatis itaqꝫ post tergum manibus quasi agnus in medio luporum ad Pilatum presidem trahebatur: omnes in eum verbis pariter ⁊ verberibus seuiebant. nec vero ille quenq̃ in tanto perditorum latronuꝫ grege conspicere poterat qui sanguinem suum inusitata ⁊ incredibili rabie non expeteret. Videres aliquos pugnis atqꝫ alapis eum cedere. plerosqꝫ diro latratu acerbissimisqꝫ vocibus partim irridere. partim maledicere. quosdam capillum ⁊ barbam (o intollerãdum dedecus) impurissimis manibus expilare. nonnullos in eum quasi in maleficũ quempiam ore sceleratissimo conspuere. Pilatus autem cum illum post multas ⁊ pene infinitas vexationes adduxissent ad se cognita eius innocentia instare admodũ cepit vti a morte absolueretur optione qꝫ plebi proposita de eo: deqꝫ Barraba nescio quo improbo ⁊ seditioso homine qui forte tunc in publica custodia asseruabatur inquit: Est vobis consuetudo per hos dies reum aliquem a carcere liberare. vultis ergo vt Jesum Nazarenum vobis absolutum dimittam: Tũ vero sacrilegi homines sublato ingenti clamore: Non Jesum inquiũt sed Barrabam Barrabam nobis dimitte. Deus bone quanto hec dicenda sunt cum dolore: quanto eloquenda cum gemitu: quibus lachrymis deploranda: An quicq̃ peius: an sceleratius quicq̃ aut fieri. aut dici. aut etiam excogitari potuit: sceleratum innocenti. sacrilegũ

sancto·iniquum iusto·seductorem pacifico·crudelem miti ac pio·quid superest? deo Optimo Maximo hominem infimum ⁊ pessimum pretulerunt·Trahitur ergo Christus ad verbera: facinus indignum· res miseranda·scelus inauditum·Trahitur inquam Christus hominum Saluator ad verbera·nudusq; velut latro aliquis ad lapideam colũnam deligatur·Aderant ibi carnifices ad pulsandos homines exercitatissimi·circumsistunt columnam·expediunt flagra· preparãt sese (horret animus cetera persequi) attollunt sacrilegas manus· ingeminant percutiunt·verberant diu·acriterq; totis viribus: cedebatur sacrum illud venerandumq; corpus · cedebatur deus ⁊ parens ⁊ saluator noster: atq; ita cedebatur vt non capiti·non ori · non ipsis etiam oculis parceretur·Hem bone Jesu·mundi Saluator·spes futuri seculi: sic ne a gente tua·sic a populo tuo exciperis? Miserum me: hec gratitudo est? hic honor est? hec gloria est que tue debetur maiestati? an ideo hominibus salutem e celo attulisti vt tibi illi vitam in terra eriperent? Feriebant eum crebris ictibus homines illi scelestissimi · intumescebat atris plagarum vestigijs totum corpus: disruptaq; verberib⁹ cute sanguis in terram vndiq; diffundebatur: atq; vbi iam tortores: et essent quodammodo tormenta ipsa defessa: Pilatus tertio (totidem enim sacri perhibent euangeliste) ad Judeos exiuit inquiens se in Jesu mortis causam non inuenire: videriq; sibi talem esse illum qui merito absolui debeat: presertim flagellatus iam ⁊ verberibus adeo afflictus·Tum illi: Si non esset hic malefactor non tibi tradidissemus eũ· O audaciam singularem? O incredibilem insaniam· Hunc vos malefactorem appellatis homines dementissimi qui cecos illuminat: qui claudos erigit·qui leprosos curat·qui mutis sermonem reddit· surdis auditum apperit·languidis sanitatem donat· moribũdis salutem largitur·mortuis deniq; ipsis vitam restituit? Quam bene·sancte· ⁊ supreme deus vel hac sola voce furoris vestri cecitatem declarastis? sed vna ratio vobis (vt credo) opitulatur: quod ea que apud vniuersas nationes bona ⁊ sancta putantur eadem vos mutato in contrarium ⁊ sensu ⁊ nomine mala atq; impia existimatis: ⁊ id quidẽ ita vobis prescribitis imitandum: obseruaudũq; vt si bonus aliquis inter vos (qđ tñ ego fieri posse nõ arbitror) sed si quis forte inueniretur cum quasi sceleris crimine conuictum tollere possetis e medio: essetq; apud vos bene agentib⁹ pena ꝓposita: male vero premia ꝯstituta: atq; hoc mõ certatim in tenebras·i·in scelus ⁊ nequitias vestras rueretis · Omnes inquit de vobis rex quondã vester Dauid declinauerunt simul· inutiles fci sunt·nõ est q faciat bonũ: non est vsq; ad vnum· Pilat⁹ itaq;

⁊ clamore illorum ⁊ Herodis Tetrarche instigatione metuentis ne regno pelleretur victus est: ⁊ xp̃m iam prope extinctū verberibus eorum voluntati tradidit vt ipsimet de illo ꝑ legē suā iudicarent. O magnum ⁊ incredibile facinus. O graue inauditumq; crimen. Quid mihi hominis mortem nuntiatis? Quid humana refertis supplicia? Deus inquam: deus omnipotens mortali corpore indutus ad crucem ducitur. Deus Optimus Maximus seruili: ac turpissima morte condemnat. Generatio prava ⁊ pernersa: hecccine reddis domino populo stulte ⁊ insipiens? Nunquid non ipse pater tuus: qui possedit ⁊ fecit ⁊ creauit te? nonne ipse deus tuus est qui tibi mari in medio siccum iter aperuit: in quo tibi salus: inimicis fuit interitus? qui te annis quadraginta in deserto cibauit manna: qui te in argento ⁊ auro eduxit: ⁊ non erat in tribubus tuis infirmus: qui te vmbra nubis per diem desuper tegebat: qui tibi aquarum fluuios de petra: qui auium multitudinem de celo emisit? quid dicam bella orationibus gesta? quid hostium mortes per femine manus factas? quid victorias sola dei inuocatione quesitas? Illud autem quomodo narrabo q̃ Egyptum aqua pro vobis pugnante rana: cyniphe: musca: peste: vlcere: grandine: locusta nocte: primogenitorumq; interitu strauistis. q̃ muros Hierico in voce tubarum: psalmorumq; deiecistis. Hic ille est populus stulte ⁊ insipiens cuius tu virtute: cuius auspicio hec omnia: ⁊ alia multo plura peregisti. Sed quid ego hec cōmemoro sceleratissime genti: si tamen gens appellanda est ⁊ non ferarum teterrima multitudo? Aures habent ⁊ nō audiunt: oculos habēt ⁊ nō vident: pedes habent ⁊ nō ambulant. Vos ergo patres quibus dei optimi munere veritas reuelata ⁊ celitus missa est sapientia: quibus ⁊ audire ⁊ lucem intueri ⁊ versari in luce permittitur. Adestote queso omnes animis qui adestis corporibus: huc mentes vestras: huc pietatis misericordieq; oculos conuertite. Educunt Judei Jesum spinis coronatum: sanguine multo cōspersum: sputo ⁊ omni sordium genere turpiter oblitum. flagellis ac verberibus debilitatum prorsus ⁊ vix iam pedibus innitentē. Aspice collapsa membra ⁊ omni penarum genere pallida atq; exanguia. Riget cruore squallidi capitis concreta cesaries. formosus ille ⁊ suauis aspectus nusquam cernitur. pristinus forme vigor liuore ⁊ sanguine contabuit: capilliq; coherētis illuuies attenuatos oculos ⁊ lumen prope extinctum puluere ⁊ cruore obduxit. Adhesit caro eius ossibus ipsius. A planta pedis vsq; ad verticem non est in eo sanitas. Vidimus eum ⁊ non habebat speciem neq; decorem: sed erat species eius inhonorata ⁊ deficiens a filijs hoim. mutatus est enim color optimo obscuratum est aurum: ⁊ lapis ille preciosus. electus. angularis: quez

quondam deus in fundamentis Syon: id est in sancte matris eccle-
sie fundamentis missurum se pollicitus erat perdidit decorem·perdi-
dit lumen:quāuis virtutem non amiserit·nemo eum nouit·nemo esti
mat·nemo veretur·Lux in tenebris lucet ⁊ tenebre eam non compre-
henderunt:In propria venit ⁊ sui eum non receperunt·Quis est iste
qui venit Edom:i·sanguineus tinctus vestibus de bosra·i· angustia
vel tribulatione·Quare rubrum est vestimentum tuum: ⁊ vestimen-
ta tua sicut calcantium in torculari:Torcular inquit calcaui solus:ac
si aperte diceret:solus ,pro humana natura sanguinem effudi· solus
crimina omnium durissima morte ⁊ acerbissimis penis meis abstuli·
De quo etiam Moyses inquit:Vos tacebitis ⁊ alius:hoc est Christus
solus:pugnabit pro vobis:moriendo·s·in cruce pro salute omniū mor
talium· Ecce igitur Beatissime Pontifex q̄ aperte omnia hec diui-
ni Israelitici vates predixisse videntur: q̄ bene dies dici eructat ver
bum ⁊ nox nocti indicat scientiam·q̄ decenter rota in medio rote col
locatur·q̄ manifeste abyssus abyssum inuocat·i· prisca illa hebreorū
lex noue huius nostre sacra declarat:⁊ quodammodo inuocat myste
ria:in voce catharactarum tuarum:hoc est ipsorum prophetarum vo
ce·Atq; de hoc ipso alibi etiam legimus:Posuit tenebras latibulum
suum:vetus·s·testamentum:quod ipsis erat obscurum figuris· In cir
cuitu eius tabernaculum eius:tenebrosa aqua in nubibus aeris· Sed
addit postea : Pre fulgore eius nubes transierunt· Quia aqua il-
la que in nubibus latebat:vz Christiane legis mysteria que in veteri
testamento latebant in aperto post Christi aduentum refulserunt·
ita quod ab omnibus nō iam per enigmata ⁊ obscuras similitudines
sed manifeste ac simpliciter ⁊ doceri possent ⁊ pcipi· Emisit enim ex
nubibus illis aquarum fontes Saluator vt fluminis impetus letifi-
caret ciuitatem suam:cui? saluberrimo potu nulli homines:nulla to-
to orbe regio esset expers· In omnem enim terram exiuit sonus Apo-
stolorum Christi ⁊ in fines orbis terre verbū eorum· Quanq̄ quid ego
huc sum delapsus quasi vel ex nostris dubitet quispiam vel ex alienis
negare possit ea que diximus omnia de Christo intelligenda esse: et
prophetas ipsos alium quendam diuinis illis vocibus cecinisse : non
eum qui a nobis colit Jesum mundi redemptorem:Hacq; enim apud
Judeos mihi sermo nunc est:quorum furor toto orbi iampridem in-
notuit· Illud tamen quod a principio statueram mihi dicendum loci
huius oportunitate admonitus:vestraq; humanissima attentione pe
ne requisitus preterire non possum· Juuat enim prophanum illud ge
nus non nostris:sed suorum hominum auctoritatibus paululum a g
gredi ⁊ arma illa quibus frustra nos oppugnant in ipsos retorquere:
quo paucissimis verbis vanas rationes:quibus stultissime nobis ob-

strepunt prophetis auctoribus: & suo (vt ita dixerim) mucrone iugulatas conspiciant. Docebo enim idipsum q̃ a religione nostra abhorrẽt q̃ in tenebris versantur. q̃ Christũ veram lucem ignorant multo antea tempore a maioribus suis predictum fuisse. Vbi es sancte vates Hieremias? quid dicis? quid clamas? Preuaricatio inquit est in medio domus Juda ait dominus: negauerunt me & dixerunt nõ est ipse. Et que sit preuaricatio & que domus Juda & quem negauerunt neq̃ ambiguum neq̃ obscurum est. Quid tu autem Isaias? Audite celi & auribus percipe terra quia dominus locutus est: filios enutriui & exaltaui: ipsi autem spreuerunt me: Cognouit bos possessorem suum: & asinus presepe domini: Israel autem me non cognouit: & populus meus non me intellexit. Et postea addit: Auditionem audietis & non intelligetis: & cernetis videbitis & non scietis: incrassatum est enim cor populi huius. Item Ezechiel dum captiuus prophetaret in Caldea sic ait: factus est sermo domini ad me dicens: fili hominis in medio domus exasperantis tu habitas: qui oculos habent ad videndum & non vident: & aures ad audiendum & non audiunt. Ex quo certe Judeorũ scelus atq̃ impietas manifestissime apparet: Neq̃ enim tam clarus sermo: tam simplex: tam manifestus inuerti aut deprauari vllo modo potest. Itaq̃ redeamus illuc vnde nostra diuertit oratio. Educitur Jesus ad supplicium eo quo narrabam vultu: eoq̃ corporis habitu: crucem ipsemet humeris deferens: confectus flagellis: sanguine: & sordibus squallens: capite sentibus coronato. Cumq̃ peruẽtum esset ad locum: qui caluarie: i. sanguinis dicitur: rursus hic Saluator noster denudatur: & corpus illud sanctissimum: quod paulo post omnia ad se trahere debebat: quod a terra exaltatum veluti eneus ille Moysi serpens singulare presidium: & saluberrimum medicamen futurum omnibus gentibus erat. Iterum inquam sub aperto celo ante omnium oculos vestibus cunctis denudatur: & milites ipsi: vel potius nequissimi latrones sortibus illas inter se diuidunt: Crucem eo spectante coaptant: titulum inscribunt: erigunt postea & in terra defigunt. manus & pedes (o bone Jesu quis hec sine gemitu: quis sine lachrymis referat!) Manus inquam illas & pedes sanctissimos ferreis clauis perforant. Quid amplius differo? Tollitur sublimis in cruce mundi Saluator: eleuatur a terra hominum Redemptor: expandit tota die manus suas: posuerunt enim lignum in pane eius: & cornua in manibus eius: foderunt manus ei⁹ & pedes eius: dinumerauerunt omnia ossa eius: distillant manus eius mirrham: & digiti eius guttas. Eleuatio enim manuũ suaꝝ sacrificiũ vespertinũ. De cuius supplicij atrocitate quid ego multa dicam? cum omnes sciant quantus sit dolor eas cor-

poris partes ferro transfigi: que plurimis sunt contexte neruorum contuntium fibris: vbi pene omnis viuacitas sedes suas: & quasi arcem quandam retinere videtur. Ecce autem paulo post horrenda adesse prodigia: & subita rerum insensibilium mutatio: que opifici & parenti suo quibus poterant indicijs commiserari vndiqz videbantur: talesqz & tantas Summi atqz Optimi dei penas pro sua queqz condi tione deplorare: vt plane tunc diceres pietatem: que humanitatis propria est ab hominibus sese in muta corpora transtulisse. Tota namqz terre ipsius moles late contremuit. & lapides terrifico quodam et inaudito prodigij genere scissi sunt. Sed & Sol per tres horas: quod fieri tunc secundum rationes Mathematicas non poterat: obscoratus est. Multaqz sanctorum corpora qui dormierant surrexerunt. At vero Saluator noster cruci affixus: videns iam perfecta & consumata esse omnia: & penarum suarum ignominiam mox triumpho mortis gloriosissime comutatum iri: ad matrem afflictam & miseram deficientes ac prope extinctos oculos deflexit: Cumqz eam lachrymis pene consumptam: & vix iam dolori resistentem aliquandiu intuitus esset: ad Johannem postea: qui solus discipulorum ibi remanserat se conuertit: Mulier inquiens (sic enim matrem tunc appellauit) ecce filius tuus. Deinde rursus ad illam se reuoluēs: quasi capite innuere quod manibus non poterat: Joanni ait: Ecce mater tua. Et ex illa hora accepit eam discipulus in suam. Cogitate nunc viri optimi et mentes vestras tanto dolori. tante pietati quesо recludite: qui status: que conditio: qui erat tunc animo miserrime matri. Ego certe videre videor perennes lachrymas: mestissimos ciulatus: dispersos crines: manus sanctissimas modo faciem: modo caput plangentes. Sed age omittamus hec omnia: cum eadem sacri etiam euangeliste consulto fortassis omiserint & Mariam virginem nihil aliud nisi verba illa notissima orbitatis clamantem nobis ante oculos proponamus: Mi Jesu dulcissimum quondam: nunc vero amarissimum mihi nomen: sic tu obsecro sponsam tuam deseris? Sic matrem miseram destituis fili? Quomodo factus es mihi amaritudo & dolor? quid igitur faciam? quo iam amisso te reuertar? quo me recipiam? domū ne? at que ibi poterit esse vita nisi acerbissima? nisi dolori perpetuo obnoxia? An ne igitur ad Petrum. Andream. Philippum. Jacobum: ceteroſqz tuos discipulos: qui te derelicto aufugerunt omnes. At vero adest orbitatis solatium Johannes: Miseram me: hunc ergo suscipiam: hunc pro te retinebo fili? hominem silicet pro deo. seruum pro domino. cognatum pro filio? O acerbā pmutationē: o luctuosū solatiū & meroris ppetui monimentū.

Sed queso te charissime fili per viscera misericordie tue. per eternum parentē tuum: cur miserrimā matrem in tot angustijs non adiuuas? Cur tormenta hec vel morte subita non tollis? An vero clementissime aures tue: que cunctis hominibus patent mihi vni precluduntur? O vos omnes qui transitis per viam attendite & videte si est dolor sicut dolor meus. Nonne hec verba omnes comprehendunt calamitates? Non videmini nunc vobis vniuersos audire miseros? Quis tam fuit tempore illo durus & ferreus: quis tam inhumanus preter impios iudeos. preter sceleratos iudeos. preter sacrilegos iudeos: qui nō eius fletu ac querelis commoueretur? & quis fuit quin lachrymas emitteret? quin tantum hunc dolorem. tantam hanc calamitatē pio aliquo affectu prosequeretur? Cui igitur comparabo te vel cui assimilabo te filia Hierusalem: cui exequabo te: & consolabor te virgo filia Sion. magna est enim velut mare contritio tua. quis medebitur tui. plauserunt super te manibus omnes transeuntes per viam. sibilauerunt & mouerūt capita sua super filiā hierusalem plorans ploranit in nocte & lachrymae eius in maxillis eius. O si alicui ex nobis atq; vtinā mihi tante huic rei tanto huic spectaculo adesse contigisset: cum deus mulieri. cū Rex ancille. cum maritus sponse. cum pater filie. cum natus parenti. cum Jesus Christus Marie virgini in cruce pendens Joannem filium pro se retinendum tradebat. Taceat iam prisca etas & pia orbis totius facta sileant. Hoc omnes miseri cogitent: omnes orbati meditentur. omnes afflicti considerent. hoc denique & parentes vniuersi in filiorum morte: & filij in parentum funere contemplandum sibi proponant. totusq; terrarum orbis calamitatum suarum remedia hoc proposito exemplo requirat. Videtis ergo amplissimi patres Saluatorem nostrum hec omnia pro nobis: que nemo mortalium nec pro salute propria sustinuisset non minori mansuetudine q̄ patientia pertulisse. Quapropter cum satis pro tempore de die hoc sanctissimo dictum sit: quanq̄ pro materie amplitudine non satis: si vnum illud quod modo succurrit addidero statim faciam loquendi finem: quod equidem ea potissimū causa inuitus omiserim ne scelus iudeorum post hominum memoriam inauditum: crudelitatemq; his omnibus que narrauī maiorem silentio videar preterijsse. Quid obstupuistis patres? an vero putatis que vestra est humanitas locum iam aliquem impietati inter tot mala non superesse: & Jesu Saluatori nostro post horrendum & atrocissimū illud crucis supplicium nihil vltra potuisse accedere? ita arbitror amplissimi patres. Sed inueniet aliquid iudeorum feritas quod addat & dolori dolorem. vulneribus vulnera adijcient: quibus satis non fuit Christi captiuitas. non iurgia. non irrisiones. non maledicta. non verbera. non fellis aceticq; potus. non spinea illa coro-

na·non manuum pedumqz atrocissima vulnera·non crucis patibulū non generosi sanguinis effusio·non deniqz ipsa mors: in qua omnis pena ⁊ omnia supplicia cessant: in qua inimicorum odia concidunt· bestium furor sedatur· feraꝝ impetus cōquiescit· Non fertur inimicus in cadauer inimici·non bestia in euersa menia cōcitatur· non ītē fera quātumlibet feror in mortua sui generis animalia desevit·Quid autem fecerunt furiosissime bestie· crudelissima portenta scelerum ⁊ flagitiorum omnium nequissimi latrones? Sed quid fecere? corpus illud sanctissimū iam a cōmuni lucis libero spiritu sciunctum inusitata quadam rabie ferro transfigi permittunt·Sed quid ego scelus extenuo minusqz apud vos dicoꝝ atqz ipse cogitans sentio? quasi hoc permiserint tantum Judei vt fieret ⁊ non effecerint ipsi? Immo vero aliter esse non potuit: duo enim in omni delicto maxime spectari solent: animus·ſ ⁊ euentus·Sed quis Judeorum animus fuit tunc cum Romanus ille Centurio latus Jesu Christi lancea confixurus erat? quis dubitat patres? Nempe vt feriret·Et quis fuit euentus? ferit: atqz illico vidit percussor cum cecus antea fuisset·⁊ iudei in tenebris ⁊ cecitate sua remanserunt: Statimqz ex vulnere sanguis ⁊ aqua effluxit· Sanguis ad redemptionem nostram: Aqua ad criminum ablutionē O Reges·o duces·o principes: vos enim qui orbi huic misero cū faustu ⁊ superbia preestis·qui pupillos ⁊ viduas ⁊ pauperes opprimitis: Qui luxu·cupiditate· auaritia diuina ⁊ humana omnia peruertitis· qui ⁊ vosipsos ⁊ delitias ac voluptates vestras immortales arbitramini: vos hoc loco quanta maxime possum voce appello·aspicite regem celi · ducem angelorum · principem totius creature · Nemo sit qui se absondat a calore caritatis eius· omnes gentes·omnes nationes·totus deniqz terrarum orbis (si nature conditio patitur) huc accedat·tantumqz scelus·tam inauditum flagitium pio aliquo affectu prosequatur·Quid facitis patres? quid intuemini? quid taciti expectatis? Nos inquā nos tanto redimimur precio·nos tanto curamur impendio·Venite adoremus ⁊ procidamus ante deum: ploremus coraꝝ domino qui fecit nos: quia ipse est dominus deus noster nos autem populus eius ⁊ oues pascue eius·Lugeam⁹ vitam nostram mortuā·i· Christum Saluatorem nostrum ⁊ pro eo vel lachrymas emittamus qui sanguinem suum pro nobis nō dubitauit effundere· Tu vero miserrime peccator quid heres? quid dubitas? quid cunctaris? Ecce nunc tempus acceptabile: ecce nunc dies salutis · Quid tibi cum auaritia? quid cum luxuria? si Johannem vis euangelistam imitari ⁊ Christo esse dilectus? matrem eius flentem associa · Si Simon es Cyrenens tolle crucem ⁊ sequere·Si optas crimina tibi remitti? procumbe cum Magdalena retro secus pedes domini· Si cupis hodie cum Christo

esse in paradiso: crucifigere modo ⁊ dic cũ latrone: Dñe memẽto mei dum veneris in regnum tuum. Inspice vulnera pendentis (vt Augustinus ait) sanguinem morientis. precium redimentis. caput habet inclinatum ad te osculandum. pedes confixos ad te expectandum. manus extensas ad te amplexandum. cor apertum ad te diligendum. totum corpus expositum ad te redimendũ. Hec fideles mei quanta sint cogitate: hec in statera cordis vestri appendite vt totus ꝓ vobis figat̃ in corde: qui totus pro vobis fixus est in cruce. Sed video patres optimi: video vos iampridem çelo xp̃i cõmotos: ⁊ quoquo me verto vbiq; pietas se mihi vestra ostentat. Dicam igit̃ fauentibus vobis pro communi omnium salute illam ipsam crucem: illa ipsa vulnera corde: et pia animi contemplatione percurrẽs. Oro atq; obsecro te generis humani redemptor: dei atq; hominum mediator: gloria: lumen: spes ⁊ salus nr̃a: per quem facta sunt om̃ia: ⁊ sine quo factũ est nihil: qui nos captiuitate tua liberasti: vinculis absoluisti: liuore curasti: vulneribus sanasti. sanguine abluisti: sordibus mundasti: cruce saluasti: infamia ⁊ dolore ⁊ morte ad gloriam: ad voluptatem: ad vitam reduxisti: qui ascendens super omnes celos omniũ es arbiter: omniaq; dispensas: Oro inquam te supplex atq; obsecro vti tu hodie populum tuum hic et vbiq; in tui memoriam congregatum his oculis: eo vultu: eaq; pietate aspicere digneris: qua sanctissime affixus cruci tunc cum omnia ad te ipsum trahebas: Joannem discipulum tuamq; charissimã ⁊ pientissimã matrem aspexisti: eo munere: ea gratia illustres qua quondã apostolos tuos in die sancto Penthecostes illuminasti spiritũ claritatis roremq; misericordie tue eis desuper infundẽs. Domine sancte: pater oĩpotẽs: eterne deꝰ: q intueris abyssum: q sedes sup cherubin: q extendis celum sicut pellem: qui rotas orbem. illuminas solem. regis mundum. calcas tartarum: ostende queso faciem tuam ⁊ videbimus: porrige dexteram tuam ⁊ surgemus: infunde spiritum tuum et renouabimur: Atq; hunc quem ego oculis nunc meis aspicio tue ciuitatis Hierusalem Vicarium. tue hereditatis conseruatorem. tuarum ouium pastorem: Hunc tu inquam nobis clementissime domine pro tua diuina pietate: que exuperat omnem sensum: custodias. foueas. cõserues. protegasq;. Respice quesumus domine in faciem Christi tui: dirige quesumus illum ꝑm clementiam tuam: Da ei quesumus verbo ⁊ exemplo quibus preest proficere: vt ad vitam vna cum cõmisso sibi grege perueniat sempiternam: per dominum nostrum Jesum xp̃m filium tuum dilectissimum: qui tecum viuit ⁊ regnat per infinita secula Amen.

Dixi:.

Librum quondam neqz inutilem neqz inlucundum q; in eo pauca quedam non vsquequaqz perfecta essent qui illum perlegerat furore ob id concitus dilacerat. O inquit Liber hoim naturam ingratam atqz peruersam: Siquidem pro paucissimis erratis multam penam desumere: & pro multis acceptis beneficijs gratias nullas agere consueuerunt.

Hain 11: 889